

DUR SUN NUR İ FEYZİ GÜVEN (ÇALEKLİ DUR SUN EFENDİ) VE ESERLERİ

Fatih TOPALOĞLU*

Hayatı

Van'dan göç edip Trabzon'un Of ilçesine bağlı Büyükköy'e yerleşen ve Güveli lakabıyla anılan Abdülaziz Efendi'nin torunlarından Yakup Efendi'nin oğludur.¹ 1883 yılında Of'un Çalek (Sıraağaç) köyünde doğan Güven, hafızlık yapmaya başladığı yedi yaşında babasını kaybetmiş, dokuz yaşında iken Hemşinli Ahmet Efendi'nin yanında hafızlığını bitirmiştir. İlk Arapça eğitimine Karakaş Ahmet Efendi'nin yanında başlamış, hocasının 1903 yılında ölümünün ardından Çaykara'nın Akdoğan köyüne giderek Tayyib Zühtü Efendi'nin talebesi olmuştur. Tayyip Zühtü Efendi, Dursun Efendi'nin kendi köyü olan Çalek köyü medresesine müderris olarak gelince Dursun Efendi de eğitimine kendi köyünde devam etmeye başlamıştır.²

Medrese tahsilini tamamladıktan sonra İstanbul'a gitmiş, Fatih Dârü'l-Hilâfeti'l-Âliyye Medresesi'ne kaydolmuş ve Sahn Medresesi'ni bitirmiştir. Daha sonra imtihanla 1918 yılında Süleymaniye Medresesi, Kelâm ve Hikmet şubesinde okumaya başlamış, 17 Nisan 1922 tarihinde "Müderris" unvanıyla mezun olmuştur.³ Dursun Efendi'nin ders aldığı diğer bazı hocalarının isimleri ise hadis usulü ve tarihi hocası Hüseyin el-Arabkirî⁴, müfessirliğinin ve İslâmî ilimlerdeki derin vukufunun yanı sıra felsefi düşünce ve pozitif ilimler alanında da bilgili, dönemin önemli âlimlerinden Elmalılı Hamdi Efendi, kelâmda yenilik hareketinin Türkiye'deki ilk temsilcisi ve felsefeci İzmirli İsmail Hakkı Efendi, Ferid Bey⁵ ve tasavvuf âlimi ve Nakşibendî şeyhi Abdül Hâkim Arvasî'dir.

Küçük yaşlardan itibaren oldukça iyi bir eğitim aldığı İslâmî ilimlerin yanında özellikle Süleymaniye Medresesi'nde tahsil ettiği İslâm felsefesi, felsefe, dinler tarihi, psikoloji, mantık, tasavvuf gibi alanlarda da geniş bir bilgi ve derin bir tahlil yeteneğine sahip önemli bir âlimdir. Arapça ve Farsça'yla birlikte Almanca da biliyor olması, farklı kaynaklardan istifade etmesini sağlamış böylece birçok alanda yetkin değerlendirmelerde bulunmasına imkân tanımıştır.⁶

Güven, Süleymaniye Medresesinden mezun olduktan bir süre sonra Meşîhat Dâiresi'nde çalışmış ve daha sonra Medresetü'l-Kuzât'a girerek buradan mezun olmuş ve Umûr-i Şer'iyye ve Evkâf Vekâleti tarafından Trabzon ve Havâlisi Medreseler Müfettişliği'ne tayin edilmiştir. 23 Ekim 1923'te bölgenin ileri gelen âlimlerinin de görüşlerine tercüman olmak amacıyla *Sebîlü'r-Reşâd* ve diğer yayın kuruluşlarına

* Doç. Dr., Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Din Felsefesi Ana Bilim Dalı, topaloglu@trabzon.edu.tr

¹ Yusuf Şevki Yavuz, "Dursun Nuri Feyzi Güven", *DİA*, 14, 328.

² Rızvan Güven, "Çalekli Hacı Dursun Efendi", *I. Uluslararası Geçmişten Günümüze Trabzon'da Dini Hayat Sempozyumu* (İstanbul, 2016), 177.

³ Sadık Albayrak, *Son Devir Osmanlı Ulemâsı (İlmiye Ricalinin Teracim-i Ahvali)* (İstanbul: Zafer Matbaası, 1980), 25.

⁴ Hüseyin Avni Arapkiri hakkında geniş bilgi için ayrıca bkz. Hüseyin Avni Arapkiri, *Bugyetü'l-Hasis Fi Tarihi İlmi'l-Hadis*, nşr. Nilüfer Kalkan Yorulmaz, (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2022).

⁵ Süleyman Hayri Bolay, "Ömer Ferit Kam", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 24, 271-273.

⁶ Fatih Topaloğlu, "Dursun Feyzi Güven'in (Çalekli Hacı Dursun Efendi) Tevhid ve İsrâk Adlı Eseri", *I. Uluslararası Geçmişten Günümüze Trabzon'da Dini Hayat Sempozyumu* (İstanbul, 2016), 487.

yazılar yazmış, güncel hayatı yakından takip etmiş, gelişen siyasi ve sosyal hayata bigâne kalmamıştır. 1924 yılında medreselerin kapatılması üzerine müfettişlik görevinden ayrılarak Of'ta açılan İmam-Hatip Mektebi'nde iki yıl kadar müdürlük yapmıştır.⁷

Dönemin siyasi geriliminden dolayı on yıl kadar Samsun'un Havza ilçesine bağlı bir dağ köyünde saklanmış, af kanunlarının çıkmasından sonra (1933) Karadeniz Bölgesi'ni dolaşarak Trabzon, Giresun, Ordu ve Samsun'da vaazlar vermiştir. 1938 yılında köyüne dönerek Trabzon Hayrat ilçesi Hundez (Güneşli) köyünde Çaykaralı Tâhir Efendi'ye ait medresede gayri resmî olarak İslâmî ilimleri okutmaya başlamıştır. Arapça yazdığı bazı risâlelerini yayımlatmak amacıyla 1950 yılında hacca gitmiş, ancak kitaplarını neşretme imkânı bulamadığı gibi yolculuk esnasında bunlardan bir kısmını kaybetmiştir.⁸ Güven, 1977 yılında kendi köyünde vefat etmiştir.

Eserleri

Dursun Feyzi Efendi, hadis, kelâm, felsefe ve ahlâk alanlarında kıymetli eserler telif etmiştir. Bu eserlerin bir kısmı basılabilmiş, bazıları kaybolmuş bazı çalışmalarıysa el yazması notlar halinde tahkik edilmeyi beklemektedir. Biz bu çalışmada Güven'in eserlerinden temin edebildiklerimizi tanıtmaya çalışacağız.⁹

1. *Tevhid ve İsrak*¹⁰

Bu eser, Dursun Feyzi Efendi'nin Süleymaniye Medresesi'nden mezun olurken hazırladığı ihtisas tezidir.¹¹ Güven, vermiş olduğu icazetnamelerde bu tezi kabul eden heyette hangi hocaların bulunduğunu belirtmektedir. Bu kişiler; Kelam hocası, Hüseyin el-Arabkirî; Mantık hocası, Elmalılı Hamdi; İslam Felsefesi hocası, İzmirli İsmail Hakkı; Felsefe Tarihi hocası, Ferid Bey ve Tasavvuf hocası, Abdülhakim Arvasi'dir.¹²

Yazar, ilk bölümde eserin konusunu kelâm ve felsefe açısından tevhid meselesinin incelenmesi olarak ifade etmektedir. Yine bu bölümde eserin yazımı sırasında faydalandığı âlimlerden bahsetmekte, bu kapsamda Fahreddin Râzî, Sadeddin Taftazânî, Gazâlî, Âmidî, Seyyid Şerif Cürcânî, Şeyh Bedreddin, Süherverdi ve Dâvûd-i Kayserî gibi kelâm, tasavvuf ve felsefe alanında önemli şahsiyetlerin adlarını anmaktadır.

Eserde tevhid konusu öncelikle dinler tarihi açısından değerlendirilerek, insanlığın inanç geçmişi incelenmiş, daha sonra İslâm düşüncesindeki seyri, kelâmî bir bakışla açıklanmıştır. Üçüncü bölümde konunun felsefî arka planı İlkçağ Felsefesinden başlamak üzere anlatılmış ve son olarak tasavvufun meseleye bakışı büyük mutasavvıfların görüş ve düşünceleri ışığında sunulmuştur.

Yazar, sonlara doğru, eserde geçen görüş ve inanışları epistemolojik açıdan incelemiştir. Belirtmek gerekir ki, bu bölümdeki tahliller, eserin felsefî anlamda kıymetini artırmaktadır. Bu kapsamda Güven öncelikli olarak, bu görüş ve inanışları, hakikat değeri ve epistemolojik temelleri açısından incelemek suretiyle, onların tecrübî mi yoksa aklî mi bir temele oturdukları sorusunu gündeme getirmektedir. Yine bu kapsamda hakikatin mahiyeti, hakikat fikrinin kaynağı ve oluşum süreci, onun doğuştan mı yoksa

⁷ Yunus Vehbi Yavuz, *Çaykaralı Hacı Hasan Efendi* (İstanbul: Bayrak Matbaacılık), 25.

⁸ Hüseyin Albayrak, *Trabzon'dan Güzel Çehreler* (Trabzon: Sonhaber Matbaacılık, 2019), 296.

⁹ Bu çalışmayı yaparken bazı eserlerin temininde yardımcı olan Rızvan Güven ve İshak Güven Güvelioğlu'na teşekkür ederim.

¹⁰ Kitabın detaylı bir incelemesi için bkz. Fatih Topaloğlu, "Dursun Feyzi Güven'in (Çalekli Hacı Dursun Efendi) *Tevhid ve İsrak* Adlı Eseri", *I. Uluslararası Geçmişten Günümüze Trabzon'da Dini Hayat Sempozyumu* (İstanbul, 2016).

¹¹ Bu eserin 1920 yılında İstanbul'da yayımlandığı gerek Dursun Feyzi Efendi'nin ailesi gerekse Prof. Dr. Yusuf Şevki Yavuz'un *DİA*'da yazdığı "Dursun Nuri Feyzi Güven" maddesinde ifade edilmektedir. Ne var ki, yaptığımız katalog taramalarında eserin matbu nüshasının izine herhangi bir kütüphanede rastlayamadık. Burada verilecek olan bilgiler, Dursun Feyzi Efendi'nin ailesinde bulunan el yazması bir nüshadan faydalanılarak hazırlanmıştır.

¹² Bu bilgi Dursun Feyzi Efendi'nin vermiş olduğu icazetnamelerden elde edilmiştir. Bu noktada özellikle bu icazetnamelerden birisinin tahkiki yaptığı çalışmasını henüz yayımlanmamışken bizimle paylaşan İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Dr. Musa Alak'a teşekkür ederim.

sonradan mı elde edildiği gibi problemleri tartışmaktadır. Güven, bütün bu değerlendirmeler ışığında, hakikatin göreceliği ve değişkenliği fikrini benimseyen Batı felsefesinin hakikat iddiasının tutarsız olduğunu ifade ederek bu tutarsızlığın asıl sebebini, İslâm dininin tetkik ve tahkik temelli epistemolojisinden haberdar olmamakla açıklamaktadır.

2. Muhtar-ul-Ehadis¹³ Tercümesi¹⁴ (1. Cild)¹⁵

Müellifi Ahmed el-Hâşimî (ö. 1943) olan eser Dursun Feyzi Efendi tarafından tercüme edilmiştir. Güven'in bu çalışmayı yapmasındaki başlıca motivasyon kaynağının, eserin dönemin medrese geleneğinde Hadis müfredatı içerisinde sıkça okutulması ve bu konuda talebelere yardımcı bir kaynak sağlama olduğu anlaşılmaktadır.

Eserde Dursun Feyzi Efendi, tercüme tekniği açısından iki farklı yöntem uygulamıştır. Bazı hadisleri kelime kelime tercüme etmiş bazılarının manalarını yorumsal bir şekilde vermiştir. Bu durumu kendisi esere yazdığı Önsöz bölümünde şu şekilde gerekçelendirmektedir: “Tercümede bazı fazla tâbirler ve adfi tefsirler istimal etmekteki maksadım, hadisi şeriflerin mânâları kolay ve tam anlaşılın için olmuştur.”

Güven, hadis metinlerini sadece tercüme etmemiş aynı zamanda hadis tarihinin pek çok eserinde görüldüğü gibi hadislerin tahricini yapmış ve güvenilirlik açısından incelemiştir¹⁶ ve kısa bazı notlarla hadisin içeriğine göre farklı açılardan bazı hadisleri açıklamıştır. Hadis tercümelerinde dikkat çeken unsurlardan birisi de bazı hadislerin Kur'an ayetleriyle bazılarının da Farsça ya da Arapça bazı beyitlerle açıklanmış olmasıdır.

Eserde dikkat çeken bölümlerden birisi, Önsöz'den sonra yer alan yaklaşık 2 sayfalık hacimde ve “5/Mayıs/1962 tarihinde diyanetten sorulan suale verdiğimiz cevabın metnidir.” notuyla paylaşılan metindir. Güven bu metinde, öldükten sonra dirilme meselesini akli delillerle açıklamaktadır. Yer yer bilimsel ifadelerin ve filozofların konuyla ilgili yaklaşımlarının da ele alındığı bu bölümde Güven akli ilimlere olan ilgisini ve vukufiyetini ortaya koymaktadır. Nitekim “İlmin afeti unutmaktır...” şeklinde başlayan hadise yazdığı açıklamada kullandığı “...ayet ve hadis vermiş olduğu kanaatları müsbet ve fennî bilgilerle ve akli misallerle anlatmak ne güzel ve ne çok yararlıdır.” ifadesi, onun bu konulara ilgisini göstermesi açısından önemlidir.¹⁷ Yine bu konuda verilebilecek başka bir örnek de, “Bir yerde yangın gördüğünüz zaman hemen tekbir getiriniz. Çünkü tekbir yangını söndürür,” hadisini açıklarken yapmış olduğu, “Yangın mahallinde tekbir getirmek insanı manen heyecana getirdiğinden, yangın ekipleri daha

¹³ Eserin tam adı, *Muhtârü'l-ehâdisi'n-nebeviyye ve'l-hikemi'l-Muhammediyye*'dir. *Kütüb-i Sitte, el-Muvattâ, el-Câmi'u's-şâgîr, el-Câmi'u'l-kebir, et-Tergîb ve'l-terhîb* ile diğer muteber hadis kitaplarından seçilen ve ilk harflerine göre alfabetik olarak sıralanan iki bin kadar hadisi ihtiva etmektedir. Müellif hakkında ayrıca bilgi için bkz. Hulusi Kılıç, “Ahmed el-Hâşimî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2, 89.

¹⁴ Ahmed el-Hâşimî - Dursun Nuri Güven, *Muhtar-ul-Ehadis Tercümesi* (İstanbul: Nuruosmaniye Matbaası, 1964). Eserin orijinal adı, *Muhtârü'l-Ehâdisi'n-Nebeviyye ve'l-Hikemi'l-Muhammediyye*'dir. Bu eserin iki Türkçe tercümesi daha bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Abdullah Aydın ve A. Fikri Yavuz'un *Muhtârü'l-Ehâdisi'n-Nebeviyye Tercümesi* (İstanbul: Haznedar Ofset, 1978)'dir. Diğeri ise *Muhtârü'l-Ehâdisi'n-Nebeviyye İzahlı Tercümesi -Hadis-i Şerifler ve Vaaz Örnekleri*, (İstanbul: Fatih Matbaası, 1967) başlığıyla Abdülkadir Akçipek tarafından yapılmış tercümedir. Daha sonra basılmış olmalarına rağmen, bu tercümelerde Dursun Feyzi Efendi'nin tercümesinden bahsedilmemiştir. Bu tercümelerden birincisinde orijinal metin hadis kritiği açısından herhangi bir açıklama yapılmaksızın tercüme edilmiş, ikincisinde ise hadisler tercümenin yanında vaaz üslubunda şerh edilmiştir. Dursun Feyzi Efendi, *Ahret Hakikatleri ve Dirilmek Hikmetleri* adlı eserinin baş tarafına koyduğu “Dikkat” başlıklı yazısında *Muhtar 'ül-Ehadis'* in başka tercümelerinin de bulunduğu bahsetmiş, bu tercümelerin her birinin hadisleri farklı bir açıdan incelediğini belirtmiş ve kendi tercümesindeki izahatın başka herhangi bir eserde bulunmadığını vurgulamıştır. İnceleme-lerimize sonuca edindiğimiz kanaat Güven'in tercümesindeki açıklamaların içerik açısından diğerlerine göre daha zengin olduğu yönündedir.

¹⁵ Bu eserle ilgili incelemelerimizde yol gösterici önerileriyle çalışmamıza katkı sunan Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Selim Demirci'ye minnettarım.

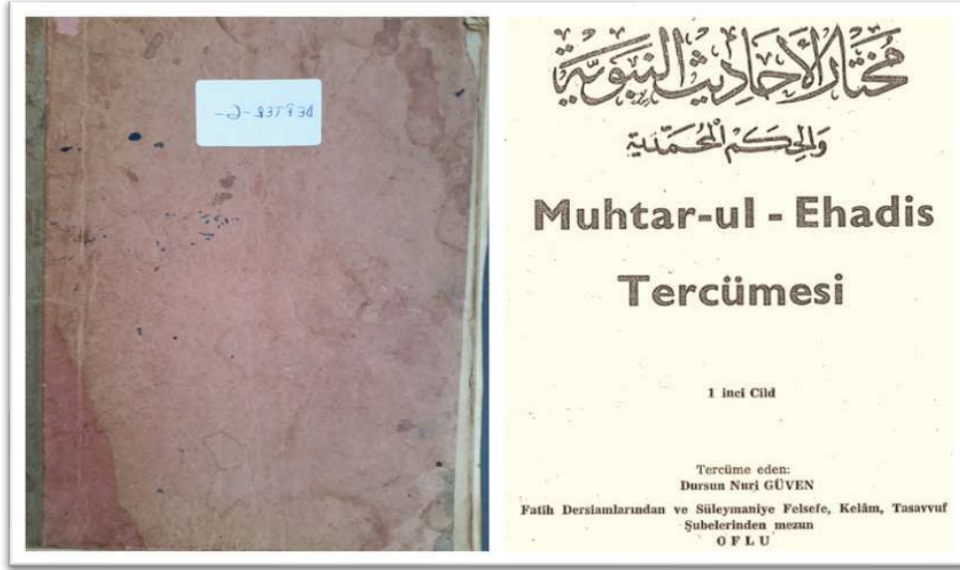
¹⁶ “Bu kitabı tahkik eden eş-Şeyh Cemil Hammud, bu kitapla ilgili şu değerlendirmeleri yapmaktadır: Müellif hadislerin sıhhatini gözetmemiştir. Bilakis zayıf ve mevzu hadisleri irad etmiştir. Bu tür hadisler çoktur ve kitabın üçte birinden fazladır. Ben şu hususu tespit ettim: Müellif, Sahihayn'daki hadislerden sarf-i nazar ederek aynı manayı taşıyan zayıf ve mevzu hadisleri kitabına almıştır.” Musa Bağcı, “Medrese Eğitiminde Hadis Birikimi –Diyarbakır Örneği”, *Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi* 1 (2009), 51. Nitekim Dursun Feyzi Efendi de gerek senet gerekse içerik açısından sıhhatli bulmadığı hadisleri tercümesinde açıkça belirtmiştir.

¹⁷ Ahmed el-Hâşimî - Dursun Nuri Güven, *Muhtar-ul-Ehadis Tercümesi*, 2.

heyecanlı ve çok daha enerjisini sarf ederek yangının sönmesinde yardım eder demektir.”¹⁸ şeklindeki izahtır. Bir hadisle ilgili olarak yapmış olduğu, “Bu hadis zayıf ise de akla isyan eden hadislerden değildir.”¹⁹ şeklindeki açıklama da bu bağlamda değerlendirilebilir. Ona göre, “Dünyaya aid ilimler, hesap, hendese ve fizik bilgileri gibi, hüsnü niyetle olduğu takdirde bunlar da makbul ilimler kadrosuna girerler.”²⁰

Güven, tercümesini ilmî olarak nitelendirilebilecek ifadelerle zenginleştirmiş, bazı hadisleri teknik olarak incelerken hadis usulüne dair açıklamalar yapmış; bazı noktalarda gramer açısından incelemeler yapmış; imanın mahiyeti, iman-amel ilişkisi, Allah’ın ilmi ve kulun iradesi gibi kelâmın ilgi sahasına giren konularda meseleyi farklı kelâm ekollerinin görüşleri açısından²¹ ve yine ibadetlerin ifası gibi fıkha taalluk eden konularda farklı fikhî ekoller açısından öz bir şekilde değerlendirmiştir. Kitapta geçen “Bu hadis, isnat cihetiyle sahih değilse de keşif tariki ile sahihtir.”²² şeklindeki bir ifade burada zikredilmeye değerdir. Kanaatimizce klasik hadis usulü açısından muteber bir değerlendirme yöntemi olmayan bu yaklaşım tarzının Dursun Feyzi Efendi tarafından kabul görmüş olması, onun tasavvufa olan meyli ile telif edilebilir. Zira hem Osmanlı kültürü hem de istifade ettiği Karadeniz kültüründe tasavvuf önemli bir konumdur.

Son olarak, eserin baş tarafına Dursun Efendi tarafından yazılan bir notta, 2. ve 3. Cildlerden de bahsedilmektedir. Ancak yapmış olduğumuz literatür taramalarında bu cildlere dair bir kayda rastlamadık. Dursun Feyzi Efendi, ilk basım tarihinin 1966 olduğunu tahmin ettiğimiz *Ahret Hakikatleri ve Dirilmek Hikmetleri* adlı eserinin girişine koymuş olduğu “Dikkat” başlığı altındaki açıklamasında, üç cildin bir arada basılacağını yazmış olsa da görünen o ki, bu mümkün olmamıştır.²³ Nitekim Sadık Albayrak da *Son Devir Osmanlı Ulemâsı* adlı çalışmasında yalnızca ilk cildi bastırabildiğini kaydetmiştir.²⁴

Resim 1: *Muhtar-ul-Ehadis Tercümesi* ve 6 nolu defterin dış kapakları

¹⁸ Ahmed el-Hâşimî - Dursun Nuri Güven, *Muhtar-ul-Ehadis Tercümesi*, 31.

¹⁹ Ahmed el-Hâşimî - Dursun Nuri Güven, *Muhtar-ul-Ehadis Tercümesi*, 43.

²⁰ Ahmed el-Hâşimî - Dursun Nuri Güven, *Muhtar-ul-Ehadis Tercümesi*, 54.

²¹ Örneğin, Ahmed el-Hâşimî - Dursun Nuri Güven, *Muhtar-ul-Ehadis Tercümesi*, 93-102.

²² Ahmed el-Hâşimî - Dursun Nuri Güven, *Muhtar-ul-Ehadis Tercümesi*, 71.

²³ İshak Güvelioğlu Bey’in kitabında verdiği bilgiye göre, bu üç cildin bir arada bulunduğu ve Dursun Efendi’nin oğlu Süleyman Hoca tarafından daktilo edilmiş bir nüsha bastırılmak üzere Haşim Albayrak’a verilmiş ancak uzun yıllar bu mümkün olamamış ve o nüsha da kaybolmuştur. İshak Güven Güvelioğlu, *Güvelioğulları Tarih-Şecere* (İstanbul: İpomet Matbaacılık, 2012), 79. Bazı sayfalarının dijital görüntülerini elde ettiğimiz Dursun Efendi’ye ait el yazması hadis ve hadis usulü notlarının bu kitabın diğer ciltlerinin tashih edilmemiş hali olduğu kanaati bize hâsıl olmuştur. Ancak bu kanaatin tahkiki, notların ehline ciddi bir incelemeden geçirilmesi ile mümkün olabilecektir. Bu notlar söz konusu eserle ilgisi olmasa dahi Dursun Efendi’nin ilmi müktesebatının derinliği, onların ilim erbabının hizmetine sunulmasını gerektirmektedir.

²⁴ Sadık Albayrak, *Son Devir Osmanlı Ulemâsı (İlmiye Ricalinin Teracim-i Ahvali)*, 25.

3. Ahlâk ve İnan Öğütleri²⁵

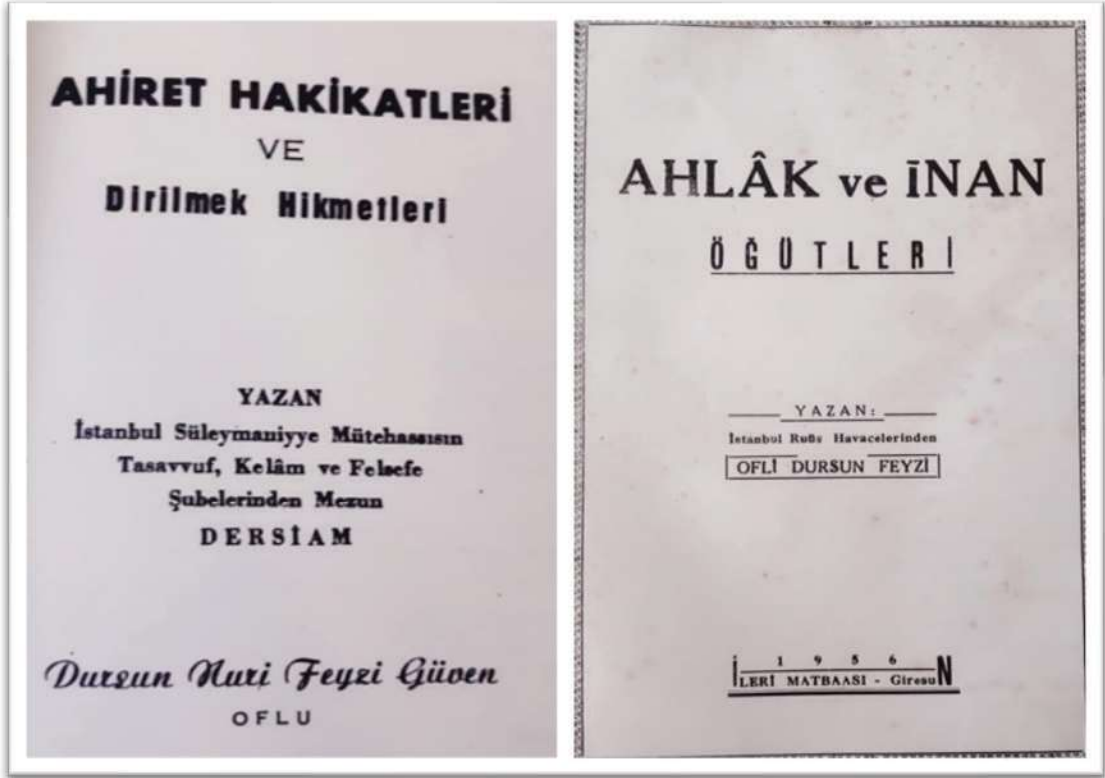
Sekiz sayfadan oluşan manzum bir eserdir. İnanç ve ahlâka dair temel konular üzerine yazılmıştır. Kitap, Allah'a iman konusunda insana bahşedilmiş olan iki önemli vergi olan peygamberlik ve insanın düşünme ile konuşma yetilerinin öneminden bahsederek başlamaktadır.

Eserde ele alınan ikinci konu, dilin dînî ve ahlaki açıdan doğru kullanımının önemine dairdir. Dursun Efendi bununla ilgili olarak, dilin yanlış kullanımının inanç üzerindeki muhtemel olumsuz etkileri konusunda uyarılar yapmakta; zikir, dua ve tövbenin inancı güçlendirme potansiyelinden bahsetmektedir.

Daha sonra sırasıyla namazın önemi, alkollü içeceklerin zararları, yalan yere şahitliğin kötülüğü gibi konuları ele almıştır.

4. Ahiret Hakikatleri ve Dirilmek Hikmetleri²⁶

Dursun Feyzi Efendi, kendi ifadesiyle “fikri düşünce uçurumlarına” düşme tehlikesi olan bir konuda telif etmiş olduğu bu eseri, Kur'an'ı Kerim ve sahih hadislerle dayanarak akıl kanunlarına uygun bir şekilde manzume tarzında beyana çalıştığını ifade etmiştir. Eser, genel itibarıyla, ruh, ölüm, ölüm sonrası haller, haşır ve ahiretin cismani mi yoksa ruhani mi olacağı konularında kaleme alınmıştır.²⁷ Yazar, eserin giriş bölümünde âlemin yaratılışı ve kitapta daha sonraki bölümlerde ele alacağı konular hakkında hadis-i şerifler ışığında özet mahiyetinde bilgiler vermiştir. Kitabın sonunda daha önce basılmış olan *Ahlâk ve İnan Öğütleri* kitabı ikinci kez basılmak üzere konulmuştur.

Resim 2: Eserlerinin dış kapak görüntülerinden örnekler

²⁵ Ofli Dursun Feyzi, *Ahlâk ve İnan Öğütleri* (Giresun: İleri Matbaası, 1956).

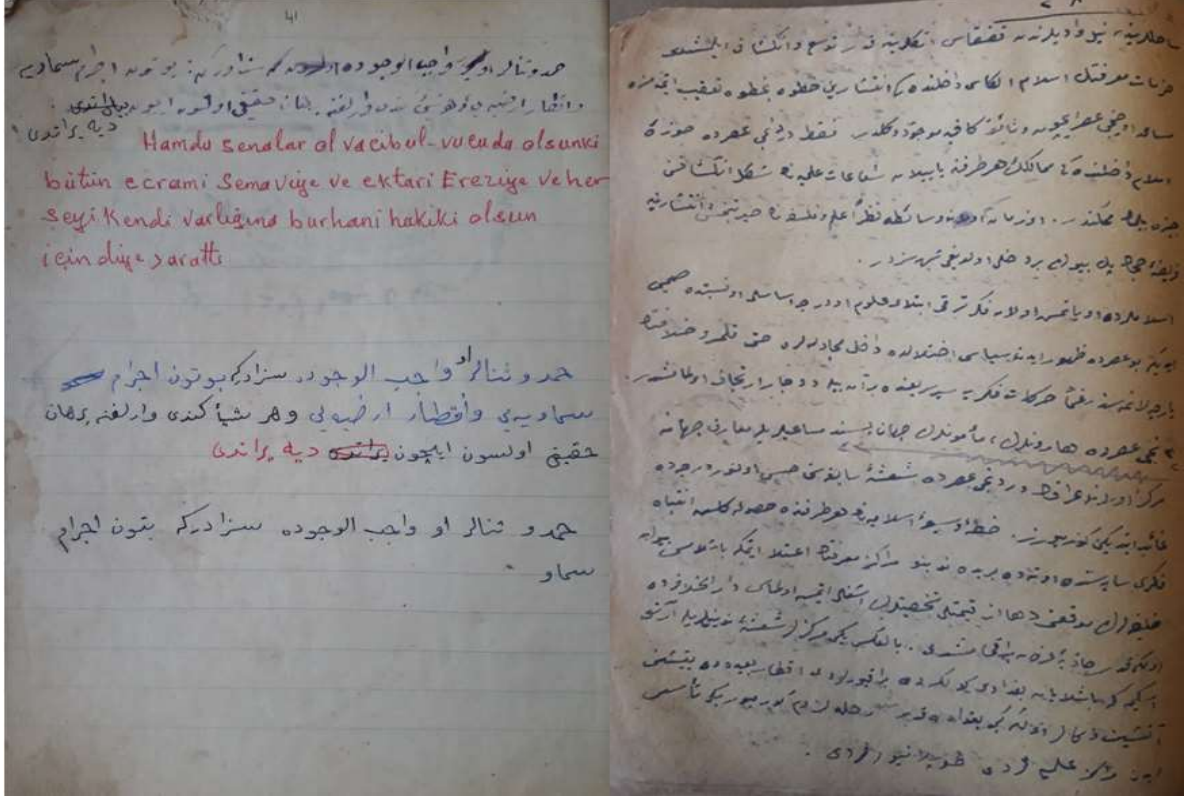
²⁶ Kitabın basım tarihi her ne kadar bazı kaynaklarda 1970 şeklinde geçiyor olsa da, Dursun Feyzi Efendi'nin kitabın giriş bölümünde yaşının 83'e yaklaştığını ifade etmesinden hareketle daha önce basılmış nüshalarının bulunabileceği konusundaki kanaatimizi belirtmek isteriz. Nitekim yakın aile efradından aldığımız bilgiler de kitabın 1966 yılında yapılan bir baskısının bulunduğunu teyit etmektedir.

²⁷ Dursun Nuri Feyzi Güven, *Ahiret Hakikatleri ve Dirilmek Hikmetleri*, ts., 1.

5. Munkızu'l-Felâsife ve Muzhiru'l-Hakika

Bu eserin orijinal nüshası mevcut değildir. Daha sonradan elle çoğaltılmış nüshaların farklı şahısların kütüphanelerinde bulunduğu ile ilgili bilgiler aile üyeleriyle yapılan görüşmeler sonucunda tahkik edilememiştir.

Elde ettiğimiz bilgilere göre oldukça zengin bir kütüphaneye sahip olan Dursun Feyzi Efendi'nin kütüphanesinin büyük bir kısmı, çıkan bir yangın sırasında yanmıştır. Daha sonraki dönemlerde edindiği eserler ve bizzat kendi eserleriyle tuttuğu notlarsa ölümüyle birlikte ne yazık ki korunamamıştır. Bunların çoğu ya kaybolmuş ya da ehil olmayan ellerde gün yüzüne çıkarılmayı beklemektedir.

Resim 3: Eserlerinin müsveddelerinden örnekler

Kaynakça

- Albayrak, Hüseyin. *Trabzon'dan Güzel Çehreler*. Trabzon: Sonhaber Matbaacılık, 2019.
- Albayrak, Sadık. *Son Devir Osmanlı Ulemâsı (İlmiye Ricalinin Teracim-i Ahvali)*. İstanbul: Zafer Matbaası, 1980.
- Arapkiri, Hüseyin Avni. *Bugyetu'l-Hasis Fi Tarihi İlmi'l-Hadis*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2022.
- Bağcı, Musa. "Medrese Eğitiminde Hadis Birikimi –Diyarbakır Örneği 1". *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi* 1 (2009), 45-59.
- Bolay, Süleyman Hayri. "Ömer Ferit Kam". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/271-273.
- Güvelioğlu, İshak Güven. *Güvelioğulları Tarih-Şecere*. İstanbul: İpomet Matbaacılık, 2012.
- Güven, Dursun Nuri Feyzi. *Ahret Hakikatleri ve Dirilmek Hikmetleri*, ts.

- Güven, Dursun Nuri. *Muhtar-ul-Ehadis Tercümesi*. İstanbul: Nuruosmaniye Matbaası, 1964.
- Güven, Rızvan. “Çalekli Hacı Dursun Efendi”. *I. Uluslararası Geçmişten Günümüze Trabzon’da Dini Hayat Sempozyumu Bildirileri Kitabı*. 175-181. İstanbul, 2016.
- Hâşimî, es-Seyyid Ahmed. *Muhtârü 'l-Ehâdîsi 'n-Nebeviyye İzahlı Tercümesi -Hadis-i Şerifler ve Vaaz Örnekleri*. çev. Abdülkadir Akçiçek. İstanbul: Fatih Matbaası, 1967.
- Hâşim, es-Seyyid Ahmed *Muhtârü 'l-Ehâdîsi 'n-Nebeviyye Tercümesi*. çev. Abdullah Aydın - A. Fikri Yavuz. İstanbul: Haznedar Ofset, 1978.
- Kılıç, Hulusi. “Ahmed el-Hâşimî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/89.
- Topaloğlu, Fatih “Dursun Feyzi Güven’in (Çalekli Hacı Dursun Efendi) Tevhid Ve İshrâk Adlı Eseri”. *I. Uluslararası Geçmişten Günümüze Trabzon’da Dini Hayat Sempozyumu Bildiri Kitabı*. 487-491. İstanbul, 2016.
- Ofi Dursun Feyzi. *Ahlâk ve İnan Öğütleri*. Giresun: İleri Matbaası, 1956.
- Yavuz, Yunus Vehbi. *Çaykaralı Hacı Hasan Efendi*. İstanbul: Bayrak Matbaacılık, ts.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Dursun Nuri Feyzi Güven”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/328-329.

